

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 520, za pol leta K 260, za četrt leta K 130. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljajte na uredništvo in upravištvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vsticica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Delavstvo po vojni.

Ze večkrat smo trdili, da nastopijo po vojni prav sigurno jako resni časi za delavstvo. Če upoštevamo, da imamo že nad štiri leta vojno gospodarstvo, da je v tem času dobila industrija povsem novo lice, mala obrt in tudi deloma velika industrija popolnoma propala in često prenehala, ker ni delavcev, ni surovin in ni strojev. Vr- lutega pa je nastala velikanska draginja ter vsled neracionalnega gospodarstva padla tudi valuta jako nizko, tako da nam nudi najneugodnejšo perspektivo. Denar ni- na več vrednosti. Ni nobenega dvoma več, da nastane denarna kriza, ki bo silno vplivala na gospodarstvo. Veljalo bo le blago, in ker bo velika brezposelnost, ne bodo imeli delavci in nastavljeni, ki so navezani na plačo, na zaslužek, ne prilike, da si kaj zaslužijo in ne da kaj zamenjajo, ker nič nimajo. Po vojni torej ne bo dela ne v tovarnah, ne v pisarnah, ker ne bo dalje časa nobene prave trgovine z inozem- stvom, imeli ne bomo kredita in tudi pre- hod v mirovno gospodarstvo bo trajal daljšo dobo.

Za to dobo se mora delavstvo pri- praviti. Izposlovati si mora v občinah, v deželi in državi potrebno zaslombo, javne korporacije morajo preskrbeti potrebni kredit za ono dobo, da si z njim dobavi de- lavstvo oziroma delavske konsumne orga- nizacije življenske potrebščine. Vsi za- stopniki v takih korporacijah naj se torej pravočasno pobrigajo za to vprašanje, ki je eminentne važnosti za delavstvo. Za- varovanje za brezposelnost je v sedanjem času najnujnejša zadeva, ki je delavstvo ne sme zamuditi. Tudi organizacije ne smejo prezreti to nalogo. Delavstvo naj se oprime organizacije, ker le z njo bo mogo- če v tem oziru dovolj krepko vplivati na ugoden razvoj tega vprašanja.

Razentega vprašanja je pa važno še neko drugo. Kakor opažamo, naj izteče ta vojna kakorkoli, bo zadobila država po vojni oblast nad produkcijo, nad industrijo. Toda tudi delavstvo potrebuje kontrolo nad industrijo. Znano nam je na primer, da so v Rusiji uvedli boljševidki delavsko kontrolo v industriji, dasi nam podrobnosti od tam niso znane, ker dobivamo le neza- nesljiva poročila. Enako delavsko kontrolo je pa uvedba tudi že kapitalistična Anglija. Kmalu ob pričetku vojne so zahtevali an- gleški delavci od vlade, da jim dovoli tako kontrolo in vlada je ustregla delavski zahtevi. V industriji je taka kontrola po- trebna, če se hoče delavstvo ubraniti pre- velikemu izkoriščanju. Delavstvo mora vedeti, koliko stanejo surovine, kakšni so obratni stroški, s kakršnim dobičkom dela podjetje, zakaj po vojni, ko nastane novo gospodarstvo, se mora preprečiti brez- mejno izkoriščanje, če se hočejo vsaj za silo urediti delavske gospodarske razme- re. To bo zahtevala nova doba po vojni, doba demokratizma. Če se razmere ne uredi v tem zmislu, bo delavstvo trpelo bedo po vojni še leta in leta in še hujše ka- kor pred vojno.

Te besede smo napisali v resen pre- mislek. Kar je mogoče na Angleškem ali v Rusiji, to je mogoče tudi pri nas. Tam so

delavci, tu smo delavci in prokleta nema- rnost naša bo kriva, če si po vojni ne izbolj- šamo svojih razmer tudi v tej smeri. Naše organizacije morajo storiti svojo nalogo in mi svojo, da se jim pridružimo ter ener- gično zahtevamo vse ono, kar smatramo za nujno potrebno. Zavedajmo se, da je delavstvo sila, ki lahko vlada svet, če ga pa v resnici ne vlada, je kriva naša ma- lomarnost, naša nezavest svoje moči. Zato veljaj za nas posebno sedaj znani rek: Proletarci vseh dežel, združite se v svojih organizacijah!

Novi predlogi k social- nemu zavarovanju.

Ministrstvo za socialno skrb je pre- dložilo poslanski zbornici, kakor poroča »Arb. Ztg.« vodila o »socialnem zavarova- nju«, o katerih se bo ta mesec posvetoval socialnozavarovalni odsek poslanske zbor- nice. Vlada se hoče najprej posvetovati o temeljnih načelih bodočega socialnega za- varovanja; ko se to zgodi, hoče na podla- gi teh načel izdelati zakonski načrt in ga predložiti parlamentu. Gre torej v prvi vr- sti za to, da se doseže enotnost v teh splo- šnih načelih.

»Vodila« vlade govore o izvedbi bol- niškega zavarovanja in o nezgodnem za- varovanju ter tudi nameravanem zavarova- nju za starost in onemoglost, toda po bistveno drugačnih načelih, kakor je to vlada nameravala pred vojno.

Glede na bolniško zavarovanje pripo- roča vlada načelno, da naj bodo načelno vsi delavci in nastavljenci zavarovani za bolezen; zavarujejo naj se torej, kakor je bilo to že v prejšnjih vladnih predlogih, tudi kmetiški delavci, domači delavci, slu- žinčad in potujoči delavci. Samo stalno nastavljeni, ki imajo mesečno po 400 K in več, bi bili izključeni. Omejitve prejemkov s 400 K izključuje precej veliko število stalnih nastavljencev od bolniškega zava- rovanja. To bo precej velika pomanjkljivost v tej panogi zavarovanja, ki se zla- sti tiče stalnih nastavljencev in jim bo v znatno škodo.

Energičnejše kakor v prejšnjih predlo- gah se zahteva v teh vodilih poenostavlje- nje bolniškega zavarovanja. Vlada prizna- va končno, da je mogoče le z enotnimi ve- likimi blagajnami ustvariti potrebno pod- lago za bodoče zavarovanje. Vlada pred- laga posebno komisijo za izvedbo social- nega zavarovanja, ki naj imajo oblast, da se male nesposobne blagajne razpuste in pridružijo z večjim. Žal, da ta »vodila« ne povedo ničesar, kako naj bodo te komisije sestavljene ter ničesar ne omenjajo, da se morajo preurediti zlasti obratne bolniške blagajne.

Važnejši napredek predlaga vlada za nezgodno zavarovanje. Obvezno nezgod- no zavarovanje se naj raztegne na vse de- lavce, ki spadajo v bolniško zavarovanje. Vlada utemeljuje svoje predloge tako-le:

»Nezgodnozavarovalni zakon name- rava raztegniti nezgodno zavarovanje na tiste obra- te, ki so nevarni, pa je doseglo ta namen le nepopolno. Mnogi malenkostnim varno- stnim izpostavljeni delavci so zavarova-

ni, nasprotno pa so mnogi, ki so vedno v velikih nevarnostih izključeni od zavarova- nja. Tudi najbolj priznanja vredni poiz- kus socialnozavarovalnega odseka, da bi bolj uveljavil z bolj dalekosežno karnisti- ko načelo ugodnejše. Vprašati pa se je tre- ba, ali je v bistvu opravičeno načelo, da naj se varuje samo delavca, ki je v veliki nevarnosti. Če smatramo nezgodno zava- rovanje kot nadaljevanje delavskega za- varovanja kot jamstvo za delavca, mora- mo pač reči, da je za po nezgodi poškodo- vanega delavca vseeno, če se je nezgoda dogodila v nevarnem ali v nenevarnem o- bratu, ker so posledice zanj popolnoma e- nake. Tudi se ne more trditi, da ne bi bilo umestno, če morajo plačevati podjetniki prispevke sami. Ker je izmera prispevkov strogo izvedena po nevarnostnih razredih v posameznih obratih in mora tako biti, ni tedaj tudi proti razširitvi na manj nevarne obrate nikakoršnega pomisleka. Za te o- brate se bo odmerilni prispevek znižal na primerni minimum, tako da bo napram o- stalim bremenom iz zavarovanja le nez- znatno. Da bo uvedba splošne nezgodne zavarovalne dolžnosti tudi tehniški obrat nezgodnega zavarovanja izredno poeno- stavilo, bodi tukaj le tako omenjeno.

Vse to so socialni demokrati že zdav- naj pravili.

K tem predlogom bi bilo omenjati, da je nujno potrebno, da se bolniško zava- rovanje in tudi vse drugo zavarovanje iz- popolni.

Se važnejše spremembe pa obsegajo »vodila« glede na invalidno in onemoglo- stno zavarovanje obsegal tudi samostojne vladno predlogo. Spominjamo se, da je prejšnji predlog za starostno in onemoglo- stno zavarovanje obsegal tudi samostojne osebe, kar bi bilo poslovanje le otežkočalo in kompliciralo celotno organizacijo soci- alno zavarovanje in ga podražilo. Social- no zavarovanje za delavce in samostojne naj se le osnuje toda ločeno drugo od dru- gega.

Glede na delavsko invalidno in one- moglostno zavarovanje predlaga vlada na- slednje: Zavarujejo se vsi bolniškemu za- varovanju podvrženi delavci in nastavljenci. Prispevki naj se odmerijo višje, ka- kor je bilo predlagano v prejšnjih načrtih, da bo mogoče tudi rente odmeriti višje.

Kar se tiče invalidnega in onemoglo- stnega zavarovanja bode vpoštevano vse delavstvo in nastavljenci brez razlike, to- rej tudi oni nastavljenci, ki bi ne spadali v bolniško zavarovanje v smislu načrta (nad 400 K plače).

Seveda želimo, da bi se starostno in invalidno zavarovanje izvedlo končno kmalu v blagor delavstva. Delavstvo pa mora biti na straži, da bo parlament storil svojo dolžnost.

Vojna kot vzgojevalka.

Kdor še ni spoznal v minulih štirih vojnih letih, ta utegne vsaj sedaj spoznati, kako velikanska vzgojiteljica človeštva je vojna, ki zbujajo v njem vse najrazličnejše čednosti in jih krepi.

Kako smo se ob dneih »postopaškega« mira preobjedali in razsipavali in si s tem

pokvarjali telo in dušo! Sedaj pa skrbe krepostni gospodje, ki gospodarijo s kosčkom našega vsakdanjega kruha neomejeno, da ne postane ta naš vsakdanji kosček kruha prevelik in nas varujejo pred vsem zlim, da ne razpočimo... Danes so kar še več kot podvojili ceno za kruh, kar tudi služi temu plemenitemu in človekoljubnemu namenu; jutri se zgodi to pri mesu, ki ga komaj dobimo kosce vsak teden, in pri sladkorju: sadja sploh ne vidimo, čeprav je bog blagoslovil letos ta pridelek; nanzanjajo že tudi podraženje premoga, tudi to bo zbrani, da se zaradi prevelike toplote ne pomelkujemo prihodnjo zimo; ponočevati ne bomo mogli, ker ne bo svetiva; neznosne cene za milo nas bodo primorale, da bomo hodili zamazani kakor praočetje, kar bo posebno pospeševalo zdravje — z eno besedo: na vseh koncih in krajih, kolikor se to že do sedaj ni zgodilo, nas bo poučilo oduševstvo producentov in prekupcev, kar smo v svoji nesrečni zaslepljenosti doslej smatrali kot za življenje potrebno, da je ta za »preproste« človeške otroke, ker ne morejo preplačati, tudi nepotrebno...

Če poginemo na lakotni vročini, tuberkulozi, v blatu in nekulturi; če tisoči in tisoči proletarskih otrok, ki jih ima ta tako zelo obubožana država — poginejo zaradi nezadostne hrane in zaradi usiljene zanamarijane nege? Kdo naj bi se zaradi tega jezil, ker vendar hoče ta ogromna zdravilnica železa vzgojiti duševno in telesno neupogljiv spartanski rod!

Nehvaležni in nespametni, kakor smo že, nočemo ogromne dobrote, ki se nam izkazujejo s tem vzgojnim delom, spoznati. Zavračamo jih z željo, da bi dobrotniki sami vse svoje življenje morali tako živeti, kakor silijo nas danes — ali pa še bolje: Plačilo za njih dobrote naj bi jim bilo prav kmalu v obliki lanene vrvi okolo vratu — ne pa papirnat nadomestek, ki se lahko pretrga.

Manjši pridelki, večji dobički.

Na avstrijsko petrolejsko industrijo je vojna stavila velike zahteve. Ves petrolej dobivamo takorekoč iz galiških oljnih ozemelj, ker rumunska petrolejska industrija producira le neznatno malenkost. Gališka produkcija je iznašala leta 1916. okolo 80 milijonov ton, kar nikakor ne zadostuje za pokritje potrebščine prebivalstva na petroleju. Ker je pa vlada določila za petrolej najvišje cene in dovolila, da se smejo izdelovati drugi izdelki, za katere niso bile določene najvišje cene, so petrolejske rafinerije pričele izdelovati iz zemeljskega olja druge izdelke in se je s tem produkcija petroleja znatno zmanjšala. Nedvomno pa je, da bi ob racionalnem gospodarstvu utegnili gališka produkcija zadostovati za potrebo. Vprašanje pa je, če bo zasebni kapital sploh zmožen kdaj izrabiti tamkajšnje vire tako korenito v prid prebivalstva. Zakaj izraba teh virov ni nikakor v interesu kapitalistov, zakaj izkušnja dokazuje, da čim manjša je produkcija, tem večji so dobički. V letu 1909. so pridelali surovega olja 2.050.000 ton, kar je zneslo 30 milijonov kron, dočim so pa pridelali leta 1915. le 1.180.000 ton petroleja, a so prejeli za ta produkt 51 milijonov kron.

Petrolejska industrija se deli v produkcijo surovega olja in v predelovalno industrijo. Doslej sta bili ti dve obrti popolnoma ločeni. Odkar je pa bila ustanovljena s pomočjo vlade, zveza za surovo olje, katere člani imajo predpravo, da jim ni treba dobavljati zaprtega surovega olja državnim rafinerijam po nizkih cenah, ter so se sami posvetili raznim izdelkom iz surovega olja. Razvila se je polagoma posebna kategorija rafinijskih producentov, ki pokupijo surovo olje in ga sami predelejujejo. Ti producenti dosežajo jalko velike

dobičke. Tako velja tona rafiniranega surovega olja 739 K, pri čemer veljajo rafinacijski stroški kvečjemu 100 K, dočim pa velja tona surovega olja po tržni ceni 440 kron. Stroški petrolejskega rova v enakomernih krajih so skoro enaki, dočim je množina dobavljenega olja v posameznih rovih kaj različna. Rovi so, ki dajo na dan manj kot polovico cisterne (cisterna = 10.000 kilogramov), so pa tudi rovi, ki dajo po deset in več cistern na dan. Sedaj se peča vlada z načrtom, da uredi produkcijo, to pa ne bo mogoče doseči prej, dokler bo imela produkcijo v rokah špekulacijska pohlepnost privatnih kapitalistov. Le razlastitev posestnikov bi utegnila imeti uspeh, ki bi bila potrebna, zakaj nikakor ne gre, da bi zemeljski zakladi namesto splošnosti, koristili le osebam, ki so sedaj slučajno lastniki.

Domači pregled.

Konec poletnega časa. Dne 16. t. m. ob 3. zjutraj se povrtno k normalnemu računanju časa, takrat se premaknejo kazalci na vseh javnih urah na 2. uro. Časovni prehod je določen za noč od nedelje na ponedeljek in med 2. in 3. uro zjutraj radi tega, ker je tačas najmanj železniškega prometa in se da odredba najlažje izvesti.

Nahrbtniki dovoljeni? Dunajska »Parlamentarische Korrespondenz«, ki je o vladnih namerah navadno dobro poučena, poroča, da se je prehranjevalni urad odločil znatno omiliti prepoved prometa z nahrbtniki in dovoliti nakupovanje živil o omejenem obsegu. Dovoljeno bo prenašati krompir do 20 kg, dalje jajca in surovo maslo v manjših množinah. Pač pa ostane slej kot prej prepovedano prenašati moko.

Odpust 50 in 49 letnih iz črnovojniške službe. Vpliv predlogov socialdemokratskih poslancev in poslancev drugih strank, da naj se § 14 naredba, s katero se razširja črnovojniška služba na letnike 42 do 50, ne odobri, je bil ta, da se je naročilo odpust zadnjih treh letnikov. S tem se prepreči glasovanje v hrabrnem odseku. Najstarejši letnik je že doma. Letnik 1868. gre sedaj domu. Vojno ministrstvo je pa naročilo, da se mora moštvo letnika 1868. ob osebni odgovornosti odpustiti najkeseje do 15. septembra. S tem dnevom se začne odpuščati 49 letniki, kar se mora izvršiti do 31. dec. t. l.

Krizo v Hussarekovem kabinetu napovedujejo nemški listi.

Nadomestilo za delegacije. Kakor poročajo z Dunaja, so govorili na komerzu nemških žurnalistov poleg grofa Buriana in nemškega veleposlanika Wedela tudi ministrski predsednik baron Hussarek, skupni vojni minister baron Stöger-Steiner in predsednik poslanske zbornice dr. Gross. Vidi se, da so se gospodje med vojno vendarle nekaj naučili: vporabe nadomestil. Delegacije bi mogle postati neprijetne, če bi se enkrat sestale. Zato je bolje, da ne kličeš vraga. Čemu tudi, ko pa so na razpolago tako lepa in udobna nadomestila; enkrat dunajski špisburgenji, drugič madžarska judovska in plemiška oligarhija in zdaj zopet rajhovski žurnalisti. Sami ljudje torej, ki nimajo nikake pravice terjati od vlade odgovora, zato pa seveda tudi ne pravice kritike. Minister se ima v vsakem slučaju nadejati priznanja in odobravanja. To pa je seveda prijetno in udobno, in gospodje so z uspehom tako zadovoljni, da puste po svojih trobilih danes že razglašati, da na sklicanje delegacij za enkrat ni več misliti.

Na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani se vrši vpisovanje dne 16. in 17. septembra dopoldne in popoldne. V sredo dne 18. t. m. zjutraj se prično sprejemni izpiti v višjo obrtno šolo. Letos bodo otvorjeni naslednji oddelki: Višja stavbna šola, višja meh.-tehn. šola, strokovna šola za lesno in kameneno kiparstvo, javna risarska in mo-

delirska šola, ženska obrtna šola. — Ostali oddelki zavoda ostanejo za zdaj še zaprti. Vhod v šolske prostore in do ravnateljske pisarne je od 16. t. m. dalje zopet pri glavnih vratih na Nadvojvode Evgena cesti.

Okrajna konferenca za Ljubljano in okolico se je vršila v nedeljo v Ljubljani. Obiskana je bila razmeroma dobro. Na njej smo čuli mnogo lepih navodil za nadaljnje delo. Zastopanih je bilo enajst organizacij.

Deputacija idrijskih penzionistov pri deželni vladi. Po nalogu nedeljskega shoda v Idriji je bila včeraj idrijska deputacija pri dvornemu svetiku Laschanu in deželnemu predsedniku ekscelenci Attemsju obstoječe iz sodr. Strausa, Moravca in Krivica. Šlo se je za zvišanje kvote moke onim prebivalcem v Idriji, ki dobivajo samo po 4 kg moke na mesec in drugega nič. Gospod deželni predsednik je deputaciji obljubil, da se bode zvišala kvota moke od 4 na 5 kg. Enako se bode upoštevalo rudniške penzioniste tudi pri dodatkih drugih živil. Osobito se bo dovolil strankam prosti nakup krompirja. Tudi strogost prostega nakupovanja drugih živil sta obljubila gospoda v najkrajšem času ublažiti. Končno je obiskala deputacija tudi »Vojni žitni zavod« in »Vojno zvezo«. Obljubili so, da bodo upoštevali Idrijo povsod, v kolikor bodo razmere dopuščale.

Jeseniško delavstvo na Gorenjskem se je zbralo v nedeljo, ne da bi ga kdo vabil s Save, Javornika in Dobrave na Savi pri Jelenju in se je posvetovalo o nastalih razmerah. Vlada je namreč prepovedala samonabavo živil. Kako silno ta odredba prizadeva delavstvo po industrijskih krajih in mestih, tega visoka gospoda res ne ve. V vladnih krogih so že danes mnenja, da funkcionira aprovizacija izborna in se jim zdi naravnost neumno, da delavstvo hodi po kmetih, ima stroške, oddaja zadnje cape, samo, da dobi živila. Vsi tisti, ki se pa morajo zanašati na aprovizacijo, pa vedo prav dobro, da bi niti eden ne bil že davno več živ od tistih, ki so navezani na aprovizacijo, vedo, da vse to, kar dajo aprovizacije navadno na leto ne zadošča niti za en mesec. Tako je pri nas in tako je marsikje drugje tudi, če že ne povsod. Na Jesenicah je prav tako. V ta namen je delavstvo na sestanku sklenilo, poslati na c. kr. deželno vlado resolucijo, v kateri zahteva zadostno živil ali pa odpravo stroge prepovedi samopreskrbe, ker sicer odklanja odgovornost za posledice, zakaj od delavstva vendar ne more nihče zahtevati, da kratkoma pogine lakote. V spomenici delavstvo tudi odklanja skaljeno koruzno moko, ki so ji odvzeli olje, ker je neužitna. V aprovizaciji so resnično čudne razmere. Nobena naredba, nobena uredba ne more izvrševati svoje naloge. Vprašanje, napačne pa tiči v tem, da se, kakor je videti aprovizacijskih uredb sploh ne smatra resnim, ker sicer bi ne mogel obstati tak sistem kakor obstoji.

O delitev kart za kadike in tobaka na deželi. C. kr. finančno ravnateljstvo v Ljubljani nam sporoča: Vsled izrednih tehničnih težkoč se je zakasnila izdaja kart za kadike in delitev tobaka za štiritedensko dobo od 5. avgusta do 1. septembra 1918. tako da bo na deželi mogoče šele koncem bodočega tedna s tem pričeti. Podrobnosti delitve se bodo pravi čas razglasile. To kratko dobo bodo pač še potrepli kadikeci, saj se medtem vstvarja red, ki bo v prvi vrsti njim samim v prid. Ako bi se kontingent za avgust razdelil brez kart, bi se težkoče njih vpeljave pomnožile. — Druga delitev tobaka na karte bo takoj sledila prvi, tretja pa se bo že vršila redno.

Logaško-idrijska strankina konferenca za logaški politični okraj se bo vršila dne 29. septembra ob 9. dopoldne v salonu g. Kunca v Logatcu. Na konferenci poročajo o organizacijah ss. Straus in P. Treven in

A. Bajt; o tisku s. Petejan, o političnem položaju s. A. Kristan, o aprovizacijah s. Straus. Konference se naj udeležijo čimveč zastopnikov organizacij političnih, strokovnih, gospodarskih in aprovizacij iz vseh občin. Udeležbo naj naznanijo ravnateljstvu »Obč. konsumnega društva« v Idriji.

Deželna konferenca za Koroško se vrši v nedeljo popoldne v Celovcu v hotelu Trabesinger ob 2. popoldne. Osnuje se deželna organizacija jugoslovanske soc. dem. stranke za Koroško.

Izstop zastopnikov proletarijata iz aprovizačnih odborov? V seji delavskih zastopov v Trstu so sklenili, da glede na splošne aprovizačne razmere izrekajo mnenje, da se ne more več prenašati odgovornosti, izvirajoče iz udeležbe svojih zastopnikov v aprovizačnih odborih in se obračajo zato do vodstva nemške socialistične stranke, naj skliče konferenco vseh soc. dem. strank v Avstriji v svrhu, da se premotri ves aprovizačni problem in sklene eventualno izstop soc. zastopnikov iz aprovizačnih odborov.

Socialistični kongres v Trstu in tržaško vprašanje. Dne 22. t. m. se bo vršila v Trstu skupna konferenca jugoslovanskih in italijanskih socialistov, da se zaenkrat neobvezno posvetujejo o vprašanju Trsta. Gre za načelo, ali bodi Trst popolnoma svobodno mesto ali v področju kake državne skupine, če pride do političnih sprememb.

Baron Spitzmüller je bil imenovan za skupnega finančnega ministra.

Prepoved Koroševih razglednic. Včerajšnja uradna »Wiener-Ztg.« priobčuje odredbo dunajske policijske direkcije, s katero se prepoveduje razprodaja in razširjanje znanih razglednic s sliko dr. Korošca.

Grof Burian je govoril o položaju zopet pred časnikarji kakor je to delal Černin in delajo drugi, namesto, da bi stopil pred ustavno korporacijo, kateri je tudi odgovoren. Sicer ni povedal posebno važnih stvari. Kakor poročajo je povedal to-le:

Trenotek je resen. Ista skrb nas mori, a mi ne obupujemo. Prepričali se bodete pri nas, da stojimo brez strahu, a tudi brez prevzetnosti v svojem obrambnem boju. Odklanjamo pa vsako odgovornost za njegovo brezplodno nadaljevanje, ki so nam ga vsilili sovražniki na tako zločinski način. Nobena stranka ne more biti pred koncem gotova, kako bo vojna potekla. Od nobene stranke pa se tudi ne da pričakovati, da se bo odrekla možnosti vojaške zmage. Ali to je gotovo, da bo preteklo še strašno mnogo krvi in da bo razdejanih še neizmerno dragocenih dobrin na naši izmučeni zemlji, predno bo dosežen konec z vojaškim porazom enega ali drugega nasprotnika, ako je to danes sploh še mogoče. In vprašati se moramo, ali ne pomenja zločina nad človeštvom že sama misel, da bi čisto podrli, kar je ustvarila zgodovina in kar je tu in tam res potrebno, a tudi zmožno reforme in zboljšanja. Paradiž bodočnosti, ki naj bi ga ustvarili na teh razvalinah, ima ravno to veliko napako, da bi zahteval mogoče preveč žrtev. Preštejmo dosedanje in mislimo na bodoče hekatombe te vojne; in vprašajmo se, ali je opravičljivo zahtevati za tako ceno vojne cilje, ne da bi prej pomislili, ali ne bi bilo mogoče na podlagi teh načel doseči sporazum tudi brez nadaljevanja tega neizmernega uničevanja. Ne morem si misliti, da bi mogli naši nasprotniki, tudi če so še tako prepričani o končni zmagi, upravičevati pred svojo vestjo in pred svojimi narodi nadaljne neizmerne žrtve in napore, samo da bi prodrli s svojimi principi, ki pa niso njihov monopol, ali da bi po svoje uredili notranje zadeve drugih narodov, ki lahko opravijo to tudi sami. Nehvaležna naloga za nas bi bila, ako bi hoteli vcepiti tudi nasprot-

niku spoznanje, do katerega smo prišli sami. Sovražna zveza se prav lahko prepriča, samo ako hoče, da ne bo naletela med nami na odpor v nobenem vprašanju človečanstva in pravičnosti v bodočih medsebojnih narodnih zvezah. Spoznala bo, da čutimo tudi mi potrebo po enakem razvoju, da pa smo ravno tako trdno odločeni se boriti tudi za naprej za naše utemeljene pravice, nasprotniki naj nam dajo samo priliko, da pretehtamo in se porazgovorimo o vsem, kar nas danes še loči v mirnem in stvarnem pogovoru — po mojem mnenju bi bil mogoč, v kakršnikoli obliki že, direktno in informativen razgovor, ki bi še davno ne pomenjal mirovnih pogajanj — in prepričan sem, da bi kmalu ne bilo treba nadaljnega boja, da bi se sovražni narodi približali. Moj namen ni, da bi Vis varal z neutemeljenimi mirovnimi nadami v trenutku, ko pretresa vojna mrzlica še ves svet. Moral pa sem govoriti z Vami o miru, ker ga vsi pošteno hočemo in odkrito želimo in ker smo prepričani, da je tudi v sovražnih deželah od dne do dne višje število onih, ki mislijo nam jednako. Mi hočemo po svojih močeh pripomoči k medsebojnemu sporazumu in odpirati s pravilnostjo pot do njega. Dokler pa bo treba, bomo vztrajali odločno in zvesto v skupni obrambi.

Za grofom Burianom je imel kratek nagovor tudi nemški veleposlanik na Dunaju grof **Wedel**, ki je izrazil željo, da bi se harmoničnemu delu diplomacije in časnikarstva posrečilo poglobiti in spopolniti staro preizkušeno prijateljstvo med Avstro-Ogrsko in Nemčijo.

Grof Czernin proti Burianu. V »N. F. P.« od nedelje, dne 8. t. m. priobčuje grof Czernin članek, v katerem pravi, da je »mir tako dolgo nemogoč, dokler Nemčija ne pride do tega, da bi iskala sredstva in pota, po katerih se nadomesti vojaška sila z razsodiščem«. O razpoloženju jeseni lanskega leta piše: »Upanje na »mir zmage« je jeseni lanskega leta še obvladovalo duhove — manj pri nas kakor v Nemčiji — mnogo merodajnih činiteljev osrednjih držav takrat ni hotelo kompromisa, a jaz sam sem bil prešibek...« Nazadnje udari proti grofu Burianu: »Inicijative — novi svetovni red z zvezno državo, z rozsodiščem in razoroženjem — se pričakuje od avstro-ogrške delegacije. Četudi je naša delegacija razcepljena v mnogo strank, četudi je marsikaj, kar jo loči, vendar o želji, da konča vojno, je edina. Velik pogrešek, da se izloča ustanovljena delegacija, naj si bo vzrok strah pred kritiko ali kaj drugega. Ni objektivnih razlogov, ki bi opravičevali, da se delegacija potiska v stran, in subjektivni razlogi ministerialne potrebe po miru bi ne smeli biti merodajni. Čas je za to preresen in predragocen«.

Državna konferenca bolniških blagajen na Dunaju se ne vrši dne 14. septembra, kakor je bilo določeno, marveč šele dva do tri tedne pozneje. Dan konference se naznani pravočasno blagajnam.

Cenejši kruh na Češkem. Praški magistrat je razglasil, da bo veljal v Pragi hleb kruha, ki tehtata 1 kg 26 dkg, 1 K 30 vinariev.

Rudarski štrajk v Šleziji. V premogovnikih avstrijske Šlezije je izbruhnila rudarska stavka, ki se je razširila na vso Šlezijo in na premogovnike severne Moravske. Število stavkujočih je doseglo v soboto že 50.000, a še vedno narašča. Vojaštvo spravlja delavce s silo v rudnike, na mnogih krajih je prišlo že do krvavih spopadov. Pogajanja za sporazum med delavci in podjetništvom so se razbila že v prvem početku.

Stavka ostravskih rudarjev je končana. Zahteve so se predložile pritožbeni komisiji. Delavstvo se je zadovoljilo z razsodbo.

Draginjske doklade pritičejo delavcu za ves čas delavne pogodbe. Med čevljar-sko zadrugo v Judendorfu in delavci te tvrdke obstoji dogovor, po katerem se plačuje draginjska doklada 300 dni, vojna doklada pa 365 dni v letu, istotako doklade za žene in otroke. Nekaj delavec je zbolel in tvrdka mu je odpovedala službo med boleznijo. Med 14dnevno boleznijo se je tvrdka branila plačati delavcu doklade, češ, da so te določene samo za delovne dni. Komisija za pritožbe v Gradcu pa je razsodila, da se morajo plačati doklade za ves čas delovnega razmerja, torej tudi med boleznijo.

V listu »Soziale Praxis« primerja profesor dr. Schiff delavsko varstvo v Avstriji z onim v Nemčiji. Številke in podatki so zajeti iz knjižice, ki jo je spisal pred letom o tem predmetu. Dokazuje, da imamo znatno razliko med delavskim varstvom v Avstriji in Nemčiji. Avstrija je v varstvu otrok, mladostnih in ženskih delavcev daleč zaostala za Nemčijo, dočim, ni za doraše moške v Nemčiji skoro nobenega varstva, ki je v Avstriji že razmeroma precej uvedeno. V Avstriji imamo določen delovni čas zakonito največ na enajst ur, v rudništvu na deset ur, v jami na devet ur in primerne opoldanske odmore po poldrugo uro, nimajo v Nemčiji zakonito za doraše moške določenega neomejenega časa. Dalje za Nemčijo je Avstrija v delavskem zavarovanju in posredovanju dela; obe državi pa še nista storili skoro nič proti brezposelnosti, glede na moderno koalicijsko pravo in pravno varstvo za tarifne pogodbe. V delavskem zavarovanju je Avstrija daleč zaostala in ima še velike naloge pred seboj. Vobče bi najbrže ne bilo nobenih posebnih ovir, če bi hoteli izvesti v obeh državah in tudi na Ogrskem skupno socialno zakonodajo. Najsrečnejša bi utegnila biti oblika, če bi se zedinile države glede minimalnih pogojev, ki razvitih industrijskih držav ne morejo ovirati, da bi naložile sposobno razviti industriji še nadaljine delavskovarstvene določbe.

Ogski kapitalizem v vojni. Če govorimo o onih, ki jim vojna prav koristi, potem govorimo o naših tridesetodstotnih bratih na oni strani Litve, Ogrih. Zakaj ogrsko narodno gospodarstvo se je nepričakovano bujno razvilo. Ta dežela nam očitno potrjuje rek, da se v vojni da zaslužiti. Ni treba govoriti o nezaslišanem dobičku agrarcev in prešečjerejcev, poglejmo pa v kakšni meri je postala Ogrska kmetiška dežela sedaj industrijska in skuša zdaj osvojiti avstrijski trg za industrijske izdelke. Šele, če to pomislimo, bomo razumeli številke, ki nam povedo, da so Ogrji ustanovili v prvi polovici leta 1918 nič manj kot 296 novih delniških družb z

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 36. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 26. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 29. prispevek t. l. že poravnat. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

glavnice 436 milijonov kron ter da je 607 obstoječih družb zvišalo svoj kapital za 512 milijonov kron. Pravzaprav gre skoro izključno za industrijske, trgovske in prometne družbe štirih bank. Računati bomo morali torej z novo industrijsko in konkurenčno silo.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna prihaja zopet v krizo. Siloviti napadalni boji na zahodni bojni črti so velenemške aneksioniste nekoliko iztreznili. Ne govore več tako bojevito in pripuščajo, da se izjavljajo miroljubnejši elementi. Krožijo že po časnikih celo vesti, da se namerava skleniti zimsko premirje. Na zahodnem bojišču se Nemci polagoma umikajo na črti ob Mozi in Aisni, prišli so do takozvane Hindenburgove črte, ki pa na vseh mestih ni držala. Seveda ne vemo, kako se preobrne vojni položaj na tem bojišču, toda dvoma ni, da napadajo Angličani in Francozi z ogromnimi množicami in najnovejšimi bojnimi stroji, tanki, letali, elektriko itd., kar vse mora zlomiti vsako silo, ter je uspeh slabotnejšega nasprotnika mogoč le v spretnih vojnih potezah in presenečenjih. Vse to uvidevajo nekdanji tako navdušeni aneksionisti in občutijo potrebo, da bo treba misliti na mir sporazumljenja. Grof Burian sam je trdil, da je to očitno edina pot, ki dovede do miru. — Na italijanskem bojišču je nekaj večjih bojov ob tirolski fronti. Kaj pa je z ofenzivo s te ali one strani, so listi popolnoma umolknili. — Iz Rusije nam pošiljajo same grozne vesti. Take so te vesti, da jih res ne moremo verovati. O samih pobojih in umorih nam pošiljajo vesti, prav ničesar pa o pravem položaju. Žal pač, da cenzura ne dopušča, da bi o razmerah pisali tako kakršne so in kakršne logično utegnejo biti. Ves teror, smrtno obsodbe in ne vemo kaj se vse se dogaja tam v popolnoma drugačnih oblikah kakor pravijo poročila. Boljševiki so tni v peti vsem tistim, ki ta poročila pošiljajo, zato upravičeno dvomimo o njih resničnostih. O Ljenu ni zasledljivih poročil; nekateri pravijo, da je podlegel ranam, druga pa, da poteka njegovo zdravljenje ugodno, kar je verjetneje.

Vojni plen na zapadni fronti. »Journal de Geneve« poroča uradno iz Pariza: Tekom ofenzive od 15. julija do 31. avgusta so zavezniške vojske vjele 128.306 mož, med njimi 2674 častnikov, ter vplenile 2069 topov, 1734 minometov, 13.783 strojnih pušk ter mnogo municije, živih in raznovrstnega materijala. — Nekaj druga vest pravi: Splošna bilanca plena od 15. julija naprej je zelo zanimiva in poučna. Ona kaže sliko dragocenega lova. V šestih tednih boja so zavezniški vjeli toliko ljudi, kakor bi jih zadostovalo za 13 divizij. Pri tem niso vračunani mrtvi in ranjeni. Število vpljenjenih strojnih pušk odgovarja eni strojni puški na deset ljudi. Število vpljenjenih topov odgovarja petini onega topništva, kar ga je imela Francoska, ko je leta 1914. vstopila v vojno.

Masary pride v Evropo in sicer v Sibirijo, kakor poročajo ententini listi.

Ni časa primerno... »Vorwärts« poroča: Na fronti še vedno razširjajo aneksionistične brošure, ki se zavzemajo za Siegfrieden in zlasti za to, da morajo sovražniki plačati visoko vojno odškodnino. V eni teh brošur stoji napisano: »Ker je vojni položaj Nemčije sedaj tako izboren, kakor so pred nekaj meseci le nekateri si usojati upati, sploh ne more biti več govora o resoluciji državnega zbora za sporazumni mir.« »Vorwärts« pristavlja: Morda spoznajo merodajni faktorji sedaj, da nadaljno širjenje takih spisov ni časa primerno.

Mirovi kurz? Nemški listi beležijo vesti, da je pričakovati v najkrajšem času izredno važne spremembe na vodilnih dr-

žavniških mestih Nemčije in Avstro-Ogrske. Nemški kancler grof Hertling bo odstopil in se umaknil sedanjemu državnemu tajniku drju Solfu. V nemško vlado bi vstopila kot zastopnika svojih strank tudi poslanca Erzberger (centrum) in Scheidemann (socialist), ki bi dala novi vladi izrazit pacifističen značaj. Drugi listi zopet poročajo, da stoji v ospredju nove kalkulacije knez Bülow, ki bi bil baje najpripravljeni mož, da stopi v zvezo z ententnimi državami.

Mednarodni socialistični kongres. Dne 17., 18. in 19. septembra se vrši v Londonu mednarodni socialistični kongres. Ni pričakovati, da bi se na tem kongresu izpremenil memorandum o vojnih ciljih, ki je bil sestavljen na konferenci meseca februarja. Nedvomno bodo evropski zastopniki vzeli ta memorandum za podlago, Amerikanci pa bodo najbrže prišli z drugimi predlogi. Kolikor je dosedaj znano, oficijalni socialisti iz Italije ne bodo zastopani in je tudi dvomljivo, ali bodo prišli na kongres delegati ruskih socialistnih revolucionarjev, ker se mude še vedno v Skandinaviji.

Vesti o dalekosežnih spremembah v političnem vodstvu Nemčije. »Kölnische Zeitung«, oficijozno glasilo nemškega zunanega urada, dementira vesti o predstojeh spremembah v nemškem političnem vodstvu, zlasti govornice o demisiji državnega kanclerja Hertlinga. Pravi, da je razširjanje takih vesti opasna igra. Govornice so se širile z Dunaja.

Kakšno vojno odškodnino hoče namložiti Amerika Nemčiji. »Morningpost« prinaša iz Novega Jorka članek, ki pravi, da si misli Amerika vojno odškodnino s strani Nemčije takole: Nemčija naj izroči svojo zlato zalogo, vse ladje ki jih gradi, nadalje del dohodkov in rudokopov in gozdov ter za gotovo število let tudi dohodke železnic. List pravi, da to ni nobeno maščevanje, marveč samo pravičnost. Amerika mora Nemčijo kaznovati in dobiti garancije za svoj bodoči procvit.

Henderson in Adler. »Dagens Nyheter« izjavlja v razmotrivanju o možnosti miru: Rezultat konference dveh cesarjev ni znan. Tudi o nameravani Versaillski konferenci utegnemo izvedeti le malo. Neutralsci mislijo, da ni ugoden trenutek za posredovanje miru. Ni dvoma, da ima švedska vlada najboljšo namene. Dvomljivo je pa, če si neutralsci pridobijo simpatije s svojo redelavnostjo. Presenetljivo je, da angleške in francoske delavske stranke sedaj odločno nastopajo za mednarodno konferenco. Hendersonov mirovni program se ujema z onim Adlerja. »Nation« pravi, da je stališče angleških delavcev prva, nedvomna diplomatska zrnaga v vojni. Neutralske vlade bi se že morale pobrigati, da jih ne prehitijo mednarodna socialna demokracija. Iz oficijelnih glasov posameznih dežel se da posnemati, da vlada v njih spravljuje Marsikaj naznanja, da je mir sedaj bližje kakor kdaj prej v vojni.

Vodna katastrofa v Kini. Iz Hongkonga: Reka Kanton je stopila čez bregove. 5000 oseb je brez strehe in 250.000 oseb ne more biti preskrbljeno zadoosti s hrano. Za sedaj pomaga na rešilni akciji ameriški »Rdeči križ«.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Najzaneslivejše sredstvo proti temu je
SRBEČICA PARATOL
GARJE domače mazilo.
LIŠAJ Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5.— dvojni lonček 9 K.
HRASTE PARATOL - PRAŠEK Škatlja 3.— K. varuje občutljivo kožo
Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri
PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer,
Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211		Turjaški trg št. 4.
	2—3		Frančiškanska ul. 2.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

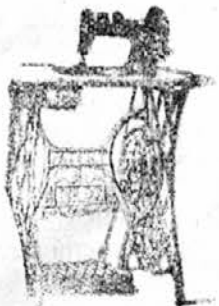
Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zgiasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin.
Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodnino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.

Učiteljska tiskarna
LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registрована zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
šur, itd. ..

Stereotipija. Litografija.